

Recenzije.

Gommarus Michiels O. M. C.: Normae Generales Juris Canonici, Vol. I (pag. XVI×521) et Vol. II (pag. XX×541). Lublin—Polonia 1929.

Prvi svezak komentara radi o općim pojmovima (str. 1—34), o uvodnim kanonima Zakonika (str. 31—118) i o crkvenim zakonima (str. 119—521). Na početku nalazi se analitičko kazalo (str. VII—XV). Drugi svezak komentara radi o običaju (str. 1—124), o računanju vremena (str. 125—162), o otopisima (str. 163—304), o povlasticama (str. 305—446) i o oprostima (str. 447—524). Na početku nalazi se analitičko kazalo (str. V—XX), a na koncu alfabetsko stvarno kazalo za oba sveska (str. 525—536) i popis znamenitijih komentara I. knjige Zakonika.

Nazočni komentar spada svakako i po mnoštvu gradiva i po temeljitoj obradbi među najpotpunija i najbolja djela te vrsti. Odlikuje se naročito, što autor sva teža mjesta i zamršenija pitanja sa svih strana osvjetljuje, a i svoje mišljenje redovno uvjerljivim dokazima utvrđuje.

Ističemo napose iz I. sveska razlaganja: o odnošaju Zakonika prema disciplini istočne crkve (str. 42 sl.); o sudbini običaja, koje je novi Zakonik zatekao, a koji se s njim kose (str. 83 sl.); o retroaktivnosti zakona (str. 192 sl.); o vlasti Crkve obzirom na nutarnje čine (str. 230 sl.); o čisto kaznenim zakonima (str. 226 sl.); o dužnostima dvojbeno krštenih (str. 288 sl.); o zakonima, koji skrbe za javni poredak (str. 317 sl.). Iz II. svega ističemo razlaganja: o svojstvima čina, koja su potrebna za pravni običaj (str. 49 sl.); o potrebi nutarnje razločnosti običaja (str. 88 sl.); o prirodi povlastice (str. 313 sl.); o ukinuću povlastica (str. 387 sl.); o prirodi oprosta (str. 452 sl.).

Iznosimo i neke prigovore. a) Za svoje mišljenje da Crkvi pripada vlast obzirom na čisto nutarnje čine poziva se auktor (I, 232) na kan. 125 (*«Curent locorum Ordinarii.... 2º. Ut iidem (t. j. clerici) quotidie orationi mentali per aliquod tempus incumbant... conscientiam suam discutiant»*) i kan. 126 (*«Omnes sacerdotes saculares debent tertio saltem quocunque anno spiritualibus exercitiis per tempus a proprio Ordinario determinandum... vacare»*), nadalje na kan. 306, 339, 440, 446, gdje se biskupi i župnici obvezuju da u određene dane sv. misu namijene svojim vjernicima, zatim na dekret kongregacije de Religiosis od 3. maja 1904 (AAS, VI, 231), gdje se redovnicima nalaže da u stanovitim prilikama služe sv. misu na nakanu poglavara i konačno na crkvene zakone koji ustanovljuju kaznu za slučajeve gdje je zakon povrijeđen *«scilicet, temere, consulto, sponte, ex praesumptione»*.

Što se tiče kan. 125., ne nalaže se u njemu duhovnicima čisto nutarnja molitva ili ispitivanje savjesti. Što se tiče kan. 126. ne radi se u njemu o čisto nutarnjem činu. Što se tiče kan. 306, 339, 440 i 446 valja opaziti, da su pastiri po crkvenoj nauci *«jure divino»* obvezani da sv. misu prikazuju za svoje stado. Što se tiče odnosnog dekreta kongregacije de Religiosis, valja opaziti, da kod redovnika dolazi u obzir i zavijet poslušnosti. Što se konačno tiče odnosnih kaznenih zakona, dosta je opaziti, da

takove zakone izdaje i država, a ipak joj se zato ne pripisuje vlasti na čisto nutarnje čine.

b) Na str. 338. sv. I. navodi auktor za svoju tvrdnju, da kazneni zakoni ne vežu in dubio facti, napose kan. 2233, § 1 (*«Nulla poena infligi potest, nisi certo contest delictum commissum fuisse et non esse legitime praescriptum»*).

Ovo pozivanje nije ispravno, jer navedeni kanon kazuje samo to, da poglavar ili sudac ne može nikoga udariti kaznom, ako delikt nije prije utvrđen.

c) Na str. 339. sv. I. izjavljuje se auktor za mišljenje da in dubio facti ne vežu zakoni, koji čin obkreppljuju (*leges irritantes*) ili osobu za čin onesposobljuju (*leges inhabilitantes*).

Ovo se mišljenje kosi sa stalnom naukom moralista, koja isključuje uporabu načela probabilizma in dubio facti, koliko se radi *»de valore actus«*. Kosi se ono i sa stalnom praksom svih sudova.

To mišljenje ne ima ni nikakov oslon u Zakoniku. Što se napose tiče kan. 209., izriče on da Crkva in dubio facti nadomješta jurisdikcionu vlast, no to je očito posve druga stvar. Što se pak tiče kan. 1014. (*»in dubio standum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur«*), izriče on samo to, da sklopljenu ženidbu treba smatrati valjanom sve dotle, dok se protivno ne utvrdi (*praesumptio iuris simplex*).

d) Na str. 54. sv. I. stoji pogrešno *»quae momento promulgationis Codicis adhuc vigeant«* umjesto *»quae momento quo Codex obligare incepit adhuc vigeant«*. — Na str. 64. stoji pogrešno *»Can. 430 § 2 applicandus est«* umjesto *»Can. 460 § 2 applicandus est«*.

Dr. I. A. Ruspini.

A. Curinaldi D. T.: Priručnik parbenog postupka kod crkvenih ženidbenih sudova po novom crkvenom zakoniku. Str. 1—228. Naklada Hrvatske Knjižare. Split 1930. Cijena 80 D (neuvezano) odnosno 100 D (uvezano).

Priručnik obuhvata iza pregovora (str. 2—4) i uvoda (str. 6—8), dva dijela: Opći Dio (str. 7—162) i Posebni Dio (str. 163—198) te 24 različita formulara ili obrasca (str. 199—224) i analitičko kazalo (str. 225—228). Opći dio sadrži: Pogl. I. Nadležnost crkvenih sudova; Pogl. II. Ustrojstvo crkvenih sudova; Pogl. III. Sudbena stega; Pogl. IV. Parbene stranke; Pogl. V. Uvod parnice; Pogl. VI. Dokazi; Pogl. VII. Incidentni sporovi; Pogl. VIII. Objava dokaza strankama, zaključak postupka, konačna rasprava; Pogl. IX. Osuda; Pogl. X. Pravni lijekovi; Pogl. XI. Sudbeni troškovi i pravo siromaštva; Pogl. XII. Prisilno izvršenje presude; Pogl. XIII. Pregled redovitog postupka kod ženidbenih parnica. — Posebni Dio sadrži: Pogl. I. Privremena rastava bez sudbenog postupka; Pogl. II. Sumarni postupak u ženidbenim parnicama; Pogl. III. Proglašenje bračnog druga mrtvim; Pogl. IV. *De rato non consummato*.

Zadaća je Priručniku, kako pisac sam kaže (str. 2): *»da po sistemu samoga crkvenog zakonika iz njegovih procesualnih propisa izvadi samo ono, što se imade primijeniti u ženidbenim parnicama, te na taj način olakša poznavanje tih propisa naročito strankama i njihovim pravnim zastupnicima.«*